

HRVATSKI glasnik

Godina XX, broj 52

30. prosinca 2010.

cijena 100 Ft

Petroviska zimska radost

Foto: Tímea Horvát

 Baština, prilog
Hrvatskoga glasnika
**Bogatstvo
u slikama**

Komentar

Civilno društvo i politika

Kao što je nakon demokratskih promjena stranačka politika dobila prenamaglašeno mjesto, da ne kažemo isključivost legitimnog odlučivanja u našem društvu, potisnuvši civilno društvo, udruge građana, što se baš i nije pokazalo najboljim putem u proteklih dvadeset godina, tako je sustav manjinskih samouprava potisnuo u drugi plan manjinske udruge.

Demokratski uređenom i «zdravom» društvu potrebno je i jedno i drugo, stoga bi u budućnosti trebalo posvetiti više «buđenju» i poticanju civilnog društva, koje je u nastalim prilikama financijski oslabljeno, a duhovno osiromašeno.

Kroza stranačku politiku do izraza dolaze isključivo stranački interesi, svake četiri godine biraju se novi predstavnici, uključujući demokratske ustanove na državnoj i mjesnoj razini, koji donose zakone, uredbe i odluke, ali i upravljaju svakodnevicom, tražeći i nudeći odgovore na izazove društva, s posljedicama za budućnost.

Donekle ohrabruje da je tijekom pokretanja izrade novog Ustava potaknuto nekoliko novih pitanja, među njima i pitanje dvodomnog parlamenta, u kojem bi, osim stranačkih zastupnika, predstavnička mjesta dobile vjerske, civilne, znanstvene, gospodarske i druge zajednice, ustanove, iako, priznajmo, za ostvarenje toga postoje minimalne mogućnosti. Drugo je pitanje budućnost i mjesto civilnih udruga u društvu, od mjesnih do regionalnih i državnih, koje bi mogle biti pokretačem i izvođačem raznovrsnih društvenih potreba.

I najmanja udruga građana ima posebnu vrijednost jer svaka udruga okuplja članstvo s istim i zajedničkim ciljevima, koje jednako tako zajedno i ostvaruje, a za to svaki član žrtvuje svoje slobodno vrijeme, vlastita sredstva, društveni rad, a sve to poradi uže zajednice. Dok mjesne manjinske samouprave imaju četiri birana člana s mandatom na četiri godine, a glavna zadaća im je predstavljati i zastupati interese svoje uže nacionalne zajednice, osigurati, izboriti zakonom zajamčena prava, često na sebe preuzimaju organiziranje kulturnih i sportskih sadržaja, što i nije najveći problem. Međutim jest velik problem što na taj način uskraćuju mogućnosti civilnih udruga koje imaju sve potrebne ljudske zalihe za svoj rad, ali nemaju ni minimalna novčana sredstva. Stoga bi zadaća manjinskih samouprava među ostalima trebala i morala biti poticanje civilnoga društva na organiziranje, na ostvarivanje raznih sadržaja u skladu s njihovim profilom, davanje okvira za «akciju», za njihovo udruživanje.

Ne smijemo zaboraviti da civilne udruge, upravo zbog toga što i jesu udruge građana koje se osnivaju slobodnom voljom i izborom svojih članova, a u interesu zajedničkog cilja, ne mogu tražiti samo pomoć sa strane, nego i same trebaju donijeti žrtvu, i materijalnu, i ljudsku. Naime dok su manjinske samouprave dio javne uprave, sa zakonom određenim zadaćama i ovlastima, a financiraju se iz državnoga proračuna, i u tome smislu ovise o toj potpori, udruge građana, pa i manjinske udruge postoje voljom svojih članova, trebaju poticaj, ali jednako tako i svoju neovisnost.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Da bismo održali primjeren životni standard u trećoj životnoj dobi, mirovina bi trebala iznositi od 50 do 70 posto iznosa prosječne plaće, kao što je trenutno u većini razvijenih europskih zemalja. A gdje smo mi od toga?

Vlada je pred „nacionalizacijom“ privatnih mirovinskih fondova koji imaju imovinu desetak milijardi dolara. Taj bi potez trebao zbrinuti golemu vojsku današnjih umirovljenika koji su pretežak teret za zemlju u dugovima, i staviti na nove temelje budući mirovinski sustav. U privatnim fondovima ima oko tri milijuna štediša koji, ako ostanu u njima (za što su male mogućnosti jer će time izgubiti 24% doprinosa koje poslodavac iza njih uplaćuje u državni proračun kao temelj nacionalne solidarnosti), izgubit će pravo na državnu mirovinu.

Kako si osigurati mirnu starost? Mirovinu koja će nam biti dostatna za režije, koje iz dana u dan, iz godine u godinu postaju sve zahtjevnije, ne daj bože lijekove, za hranu bogatu potrebnim sastojcima, da obradujemo unuke, pa i prauku poklončićima za imendan, rođendan, Svetog Nikolu, Božić i Uskrs, otputujemo na godišnje putovanje u krajeve u kojima nismo bili, u toplice, na more, u posjet svojoj djeci... Izgleda, čitajući što se sve piše o realnim vrijednostima mirovina današnjih četrdesetogodišnjaka, kako su sve ovo tek sni, a ako želimo da se bar djelici tih sanja ostvare, već smo prije deset godina trebali početi štedjeti.

Ako danas u mirovinu ode zaposlenik s minimalnom plaćom u bruto iznosu od 73 500 forinti, on bi imao mirovinu od 31 600 forinti. U Mađarskoj na jednog umirovljenika ide 2,5 zaposlena, ali ako se uzme broj onih koji rade i koji nisu na

minimalnoj plaći, onda se radi o odnosu jedan umirovljenik – 1,4 zaposlena. Prosječna mirovina u Mađarskoj danas je 88 000, a prosječna neto plaća, po podacima iz studenoga, iznosi 132 000 forinti. Kažu ekonomski stručnjaci i bankari kako današnji 30-godišnjaci da bi imali od čega živjeti jednoga dana kada odu u punu mirovinu,

svakog bi mjeseca morali dodatno uštedjeti bar od 50 do 100 eura. Prema nekim istraživanjima, idućih desetljeća odnos mirovine i zadnje plaće iz radnog odnosa bit će sve nepovoljniji, tako da će odnos mirovine i prosječne plaće za dvadesetak godina pasti ispod 30 posto. To znači da će se današnja brojka umirovljenika koji žive na granici siromaštva, s vremenom rapidno povećati. Neke projekcije kazuju kako će današnji 25-godišnjaci, budu li cijeli radni vijek zarađivali prosječnu plaću, kada odu u mirovinu 2050, imati mirovinu od otprilike 36 posto tadašnje plaće. Oni s nižim primanjima od prosječnih, a takvih je znatno više od 50 posto, imat će mirovinu oko 30 posto prosječne plaće, što neće biti dostatno ni za najminimalnije potrebe. Pri tome se ne računaju nepovoljna demografska kretanja što će dodatno pogoršati stanje i veličinu mirovina. Jedini spas je u vlastitoj štednji za bezbrižnu treću životnu dob. S druge strane, bez nacionalne solidarnosti neće se moći održavati mirovinski sustavi u prezaduženim državama sa slabim razvojem gospodarstva. Nemoć će biti servisirati mirovinski sustav. Danas u Mađarskoj od tri milijuna umirovljenika njih otprilike 50 posto mirovinu je steklo na osnovi rada, a sve ostalo jesu razni tipovi i oblici takozvanih povlaštenih mirovina.

Branka Pavić Blažetin

SANTOVO – Pošto gradnja novog učeničkog doma i vrtića u Santovu napreduje prema predviđenom planu, zgrada je pod krovom, izvana obložena izolacijskim pločicama, a započeli su i unutarnji radovi, posebno su dobre vijesti i o polaganom, ali sigurnom rješavanju financiranja santovačkoga projekta. Naime

pošto je mađarska vlada dala jamstvo da će osigurati sredstva koja nedostaju, pa su tako ispunjeni svi traženi uvjeti, Hrvatska državna samouprava potpisala je ugovor s Nacionalnom agencijom za razvoj o potpori DAOP projekta „Izgradnja santovačkog učeničkog doma i vrtića“, u okviru kojega joj je dodijeljena potpora u iznosu 69 852 764 forinta, s potpornom intenzivnošću 29,44%.

Županijski hrvatski dan

Hrvatska samouprava Baranjske županije 12. studenoga u Hrvatskome školskom centru Miroslava Krležu priredila je Županijski hrvatski dan i javnu tribinu. Nakon izvješća o četverogodišnjem djelovanju narečene samouprave i javne tribine slijedilo je uručenje odličja „Za baranjske Hrvate“, ove godine nastavnici martinačke škole Ljubici Kollár Vuković, potom zajednička večera i druženje.

Program Županijskoga hrvatskog dana započeo je u prepunoj auli Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu koju su napučili elektori iz četrdesetak baranjskih manjinskih samouprava i mnogi drugi znatiželjnici. Oni su nazočili predstavljanju devetoga sveska, slovo H, *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, u nakladi Hrvatskog akademskog društva u Subotici. Predstavljanje je organizirala Matica hrvatska Ogranak Pečuh u dogovoru s Hrvatskom samoupravom Baranjske županije. Predstavljanju su sudjelovali glavni urednik Leksikona Slaven Bačić i izvršni urednik Leksikona Tomislav Žigmanov, a tribinu je vodio ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin.

Potom je u sklopu javne tribine predsjednik HSŽB Mišo Šarošac podnio i godišnje izvješće, a i izvješće o djelovanju samouprave u razdoblju od 2007. do 2010. g. Javne su tribine održane svake godine, tako u Harkanju, Martincima, Mohaču, a ovogodišnja u Pečuhu.

HSŽB je osnovan 20. ožujka 2007. g. s devet članova, sedam s liste Saveza Hrvata u Mađarskoj, dvoje s liste KUD-a Tanac. Prihvaćen je Pravilnik koji je u četiri godine više puta mijenjan. Usvojene su oznake kao što je grb, zastava (koja je posvećena u Vršendi) i utemeljeno odličje «Za baranjske Hrvate». Sklopljen je okvirni ugovor o suradnji sa Samoupravom Baranjske županije. Suradivalo se s manjinskim odborom Županijske samouprave. Županija je osigurala temeljem okvirnog ugovora sve uvjete djelovanja, te dodatnu godišnju potporu od dva milijuna forinti koja je upotrijebljena prema odredbama, a financijske mogućnosti Samouprava je širila i putem natječaja. Sudjelovalo se u radu Samouprave Baranjske županije, u prvom redu u pripremama sastavljanja dnevnih redova Skupštine i nazočnošću na sjednicama Odbora za manjine, omladinu i šport. Nazočilo se sjednicama Skupštine, pogotovo ako je na dnevnom redu bila tema u kojoj je bila zainteresirana i Hrvatska samouprava Baranjske županije. Svake su godine održane javne tribine.

U četiri godine Samouprava je donijela 126 odluka na 36 održanih sjednica, u 2010. godini održano je do sada osam sjednica s 31 odlukom. Neke od sjednica održane su izvan sjedišta Samouprave koje se nalazi na Széchenyievu trgu. Prve godine na sjednicama donesene odluke u prvom su se redu odnosile na djelovanje (pravilnik, pravila gospodarenja, proračun, administracija itd.). Donesene su odluke i o natječajima, o pripremljenim obavijestima i izvješćima. Ostale odluke i odredbe odnose se na primljene zadatke i ovlasti.

Tijelo je živjelo s pravima koje osigurava Zakon o nacionalnim i etničkim manjinama: Tako je izraženo mišljenje o proračunu i planu rada Županijske samouprave: o imenovanju ravnatelja pojedinih škola, o socijalnoj koncepciji, o izmjeni pedagoškoga plana. Živjelo se s pravom suglasnosti u svezi s intervencijskim planom Baranjske županije. S pravom predlaganja obratilo se predsjedniku Skupštine da se na uvodnim putovima u županiju smjeste natpisi i na hrvatskom jeziku. Svake godine dan je i prijedlog za dodjelu odličja. Živjelo se s pravom obavještavanja tražeći informacije od ravnatelja Pedagoškog zavoda Baranjske županije i ravnatelja Arhiva Baranjske županije.

HSŽB je svake godine od svojega prora-

čuna odvojio veću svotu na potporu kulturnih, pedagoških i vjerskih sadržaja Hrvata u našoj županiji. Natjecale su se uglavnom samouprave, škole i civilne udruge. Tako je 2007. g. bilo 66, 2008. g. 63, 2009. g. 66, a 2010. g. 41 natječaj. Potpora iz državnoga proračuna u protekle četiri godine bila je: 2007. g. 480 tisuća, 2008. g. 867 tisuća, 2009. g. 892 tisuće, 2010. g. 884 tisuće forinti. Iznos diferencirane potpore: 2008. g. 641 tisuća, 2009. g. 438 tisuća, 2010. g. 381 tisuća forinti. HSŽB je dobio pomoć od aparata ŽS u pripremi odredaba o svojem grbu, zastavi i odličju, u sastavljanju zapisnika i u pripremi pismenih materijala. Kako je kazao predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac, veze s hrvatskim glasilima u Mađarskoj izvanredne su, redovito se čuje i piše o aktivnostima preko radija i Hrvatskoga glasnika. S izdavačkim društvom Croatica sklopljen je ugovor o suradnji.

S hrvatskim ustanovama njeguju se dobri odnosi, tako s HDS-om, Klubom Augusta Šenoa, Hrvatskim kazalištem, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj, Školskim centrom Miroslav Krležu i drugima.

Organiziran je i susret teritorijalnih samouprava, gdje je odlučeno da će svake godine upoznati jedni druge s rezultatima i može bitnim nedaćama pojedinih županija, ali do toga nije došlo premda se Glavnogradska hrvatska samouprava obvezala kako će sljedeći sastanak ona organizirati, reče Mišo Šarošac.

Veze s matičnom domovinom, susjednom Osječko-baranjskom županijom nisu na očekivanoj razini. Ipak zahvaljujući hrvatskim samoupravama i pojedincima preko osobnih poznanstava uspostavljene su u mnogim mjestima zbratimljene ili partnerske veze. Što se političke potpore Osječko-baranjske županije tiče, nje nema. Upućeno je pismo namjere suradivanja županu koji nije ni odgovorio na nj. Uspostavljena je veza s Manjinskim savjetom Mađara Osječko-baranjske županije. Upravu je u tijeku izrada za-

Ljubica Kollár Vuković, dobitnica odličja, „Za baranjske Hrvate“, i Mišo Šarošac, predsjednik HSŽB

jedničkog natječaja prema EU koji sadržava dva festivala folkloru. Ove je godine potpisan ugovor o suradnji između Baranjske i Zadarske županije u koje aktivnosti uključena je i Hrvatska samouprava Baranjske županije.

Nakon toga dodijeljeno je odličje „Za baranjske Hrvate“, nastavnici martinačke škole Ljubici Kollár Vuković. Slijedio je folklorni program Tamburaškog sastava škole Miroslava Krležu, a potom nastup pečušškoga KUD-a Baranja, orkestar i plesna skupina, a potom večera i druženje.

Branka Pavić Blažetin

BAŠKUT – U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 8. siječnja, priređuje se Bunjevačko prelo u Baškutu. Već po običaju, prva pokladna zabava održat će se u mjesnoj priredbenoj dvorani s početkom u 19 sati. U prigodnome kulturnom programu nastupa KUD „Vodenica” iz Bačina, a goste će zabavljati Orkestar „Orašje” iz Vršende i Mohača.

BAJA – U okviru sudjelovanja na županijskom natjecanju učenika u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku, održanom 7. prosinca ove godine u Baji, na poziv knjižničarke Ildike Filaković, koja vodi odjel hrvatskih knjiga u bajskoj Gradskoj knjižnici, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov razgledala je knjižni postav i u razgovoru s ravnateljicom upoznala se s mogućnostima kulturnih programa koji su prihvatljivi u okviru redovitih aktivnosti Gradske knjižnice. Prostor knjižnice obuhvaća dvije zgrade, od kojih je jedna izvorno restaurirana sinagoga koju je grad otkupio za svoje potrebe. Zbog malobrojne židovske zajednice, tim se prostorom samo jednom godišnje koriste i za obred. Osim što su pohranjene knjige, u središnjem dijelu sinagoge nalaze se orgulje i mala pozornica za književna predstavljanja, što daje mogućnosti za dodatna kulturna događanja.

GRUBIŠNO POLJE – Taj grad već osmu godinu zaredom organizira Gospodarski sajam – sajam sira. Ove je godine Sajam održan 20. i 21. studenog u Školsko-športskoj dvorani u Grubišnom Polju, pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva gospodarstva rada i poduzetništva, Bjelovarsko-bilogorske županije i Bjelovarskog sajma. Sajmu je nazočilo i izaslanstvo prijateljskoga grada Šeljina, na čelu s načelnikom Attilom Nagyem, te zastupnicima tamošnje Hrvatske samouprave, na čelu s predsjednikom Šandorom Matoricem. Ove je godine Gospodarski sajam – sajam sira imao međunarodni značaj jer su se na njemu prodavali sirevi proizvedeni u samostanu trapista Marija Zvijezda iz Banje Luke u Bosni i Hercegovini. Sir trapist odavno je sinonim za polutvrđi sir na ovim prostorima, no izvorni sir trapist proizvode jedino redovnici trapisti i njegova receptura nije poznata jer je strogo čuvana tajna u trapiskim samostanima diljem Europe.

HARKANJ – Nakon predbožićnog (23. prosinca) i poslijebložićnoga druženja (27. prosinca) harkanjski Hrvati u organizaciji svoje Hrvatske samouprave okupljaju se tradicionalno oko blagdana Sveta tri kralja. Tako 6. siječnja u tamošnjoj rimokatoličkoj crkvi, s početkom u 17 sati, služit će se misa na hrvatskom jeziku, a nakon nje bit će priređen tradicionalni koncert uz blagdan Sveta tri kralja. Bit će to koncert Crkvenoga zbora Mir iz Belišća.

Javna tribina i šarolika kulturna priredba Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskoga XII. okruga

U budimskoj zgradi većinske mjesne samouprave XII. okruga (Bp., Böszörményi út 23–25) Hrvatska manjinska samouprava 27. studenoga 2010, s početkom u 16 sati, prema propisnim uredbama održala je obvezatnu godišnju javnu tribinu, a koja je i ovaj put povezana sa šarolikom kulturnom priredbom zbratimljenoga Petrovoga Sela.

Kako je to već uobičajeno, u tradicionalno prozvanome budimskom Gorskom kraju (Hegyvidék), odnosno gradska vijećnica toga subotnjega popodneva umalo se pokazala pretijesnom. Naime u zavidnom broju okupljene pridošle – većinom Petrovoselce nastanjene u glavnome gradu te predstavnike hrvatskog žiteljstva iz drugih okruga – srdačno je pozdravio ponovno-izabrani dopredsjednik Stipan Đurić koji, koristeći se prilikom, ujedno je predstavio zastupnički sastav, predsjednicu Terezu Haklić-Hegedüs, Rožu Pauković-Szabó i Lajoša Škrapića. Uza zahvalne riječi i predaju cvijeća, posebno je pozdravio bivšu predsjednicu Jadranku Haklić-Geošić.

Također pozdravljajući nazočne i goste iz Petrovog Sela – zahvalivši se na odazivu – predsjednica Tereza Haklić-Hegedüs tijekom svog izlaganja uglavnom je govorila o proteklome četverogodišnjem djelovanju. Naime osim redovitih sjednica zastupničkog tijela, obavljane su već svake godine ustaljene zadatke, kao što su pripreme radnih planova, proračuna, dopuna ili preinaka Pravilnika rada te održavanje tzv. „završnih obračuna”, odnosno javnih tribina.

Budući da godišnja državna materijalna podrška, nažalost, zbog sve manjih iznosa, u potpunosti ne pokriva predviđene programe, prisiljeni smo na razne natječaje putem kojih smo većinom uspješno pribavljali dodatne materijalne izvore, stoga smo mogli podržavati i neke naše ustanove, udruge, kulturno-umjetnička društva te programske projekte. Među inima navela bih ugovor s bratskim Petrovim Selom, odnosno njegovim kulturno-prosvjetnim djelatnostima kao što su HKD Gradišće, sastavi Pinkica, Koprive, Pinka-bend, ženski zbor „Ljubičice” te uspješno Igrokazačko društvo. Među našim potporama bili su i budimpeštanski HOŠIG, poznati hrvatski ansambl „Luč”, knjigoizdavačka djelatnost, hrvatska vjerska misija i u okviru misnih svetkovina organizirani kulturni programi iz matične domovine Hrvatske, godišnja pretplata Hrvatskoga glasnika i Hrvatskog

kalendara, pokazne karte te jednokratni novčani dodatak za uporabu mobilnih telefona naših zastupnika. Sudjelovanje naših zastupnika povodom nacionalnih praznika i drugih okružnih priredaba odgovaralo je očekivanjima. Mislim tu i na zemaljske Dane Hrvata, u Šopronu, Barči, Keresturu. Smatram važnim napomenuti prijateljski odnos Petrovoselaca s naseljem zvanim Škrapići, u Hrvatskoj, a koji je uspostavljen posredstvom našega zastupnika Lajoša Škrapića – rekla je zaključujući javnu tribinu i predajući riječ gostima predsjednica Haklić.

U ime izvođača programa gledatelj je pozdravila voditeljica Ana Škrapić-Timar, a zatim je „uvertirno” slijedio tamburaški sastav „Koprive” koji je izveo pjesme Kad sam se šetal ja i Oj, mamo, mamice“. Članovi kazališne skupine (Marica Milišić-Moricz, Tereza Milišić-Szabó, Ana Geošić-Neubauer, Zoltan Kurcz, Imre Kapitar) – sa zavidnim su uspjehom izveli tri veoma šaljive scene od austrijskoga hrvatskog dramopisca Joške Weidingera.

Predvođen Jolankom Kočiš, desetočlani ženski zbor također je, u dva bloka, s velikim uspjehom izveo mjesne „jačke”: Lipo veselje, Sirota sam ja, „Pored Pinke hiža mala, Dubova dibokom, Sinoć kad je pao mrak, Zgubimo se. Kao unikat, ovoga je puta predstavljena i nova plesna koreografija „Petroviska svadba”. I na koncu su skupno, s većinom gledatelja, otpjevane oproštajne pjesme: K večeri ću selo pojt i Kad budu cvale đurdice.

Zahvaljujući na odista šarolikom i veoma sadržajnom programu, te predavši skromne poklone, predsjednica Tereza Haklić opraštajući se, reče: „Čekamo vas i drugi put!”. Zatim su svi gosti pozvani na domjenak te je uz ukusne zalogaје i dobre kapljice vina, uz tambure i zajednički ples prijateljsko druženje nastavljeno.

M. Dekić

Foto: Timea Horvat

Istaknuli se marljivošću

Mjesna samouprava sela Sumartona 2004. g. donijela je odluku o dodjeljivanju priznanja mještanima koji su pridonijeli razvoju naselja na raznim područjima. Zahvalnice i priznanja dodjeljuju se prigodom Dana Sv. Martina, naime nekoć se uobičajilo da se toga dana obračunavala, tj. vrednovala godina, pa se razmotrilo kako je tko bio uspješan u danoj godini. Za priznanje osobe predlažu mještani jer oni najbolje poznaju svoje sumještane, susjede, prijatelje. Priznanje se dodjeljuje u više kategorija, ove su godine predložene osobe koje su mnogo radile na uljepšavanju seoskoga okoliša, koji su dobro učili ili su se istaknuli u kulturi i športu. Sumartonska Hrvatska samouprava lani je utemeljila priznanje za osobit doprinos u gajenju hrvatskoga jezika s nazivom „Za naš hrvatski”. Na Martinje, 14. studenoga, sumartonski načelnik Martin Capari i predsjednik Hrvatske samouprave Joža Đuric uručili su priznanja, plaketu i zahvalnicu.

Mjesna samouprava sela Sumartona 2004.

Dobitnik priznanja sumartonske Hrvatske samouprave za osobit doprinos u gajenju hrvatskoga jezika «Za naš hrvatski» jest **Tibor Vlašić, trgovac**. G. Vlašić, vlasnik dućana u Sumartonu, sa svojim kupcima pokušava govoriti uvijek hrvatski. Ako su to stariji ljudi, onda s njima kajkavski, a ako su mlađi koji su pohađali našu školu, s njima na standardnome hrvatskom jeziku. On smatra da jezik ostaje samo onda ako se i rabi u svakodnevnom govoru, a ako je tko Hrvat, onda hrvatski jezik treba i znati govoriti. Inače g. Vlašić čest je podupiratelj hrvatskih priredaba u naselju i vjeran čitatelj našega tjednika Hrvatskoga glasnika.

Dobitnici priznanja Mjesne samouprave:

Priznanje „Najbolji đak Sumartona 2010” u kategoriji osnovnog obrazovanja dodijeljeno je **Zoltanu Kapuvariju**, učeniku osmog razreda Okružne osnovne škole „Katarine Zrinski” u Serdahelu. Zoltan se istaknuo dobrim rezultatima u učenju, a vrlo je aktivan i u kulturnom i društvenom životu naselja. Odmalena je član KUD-a Sumarton, svira na trubi i pleše, a osim toga član je i juniorske nogometne momčadi NK Napred. Na misama često ministrira.

Priznanje „Najbolji đak Sumartona 2010” u kategoriji srednjeg obrazovanja dodijeljeno je **Martinu Vlašiću**, učeniku 11. razreda Hrvatske osnovne škole i gimnazije „Miroslava Krležu” u Pečuhu. Martin je odličan đak i vrlo aktivan u kulturnom životu Hrvata, odmalena je član tamburaškog sastava u Sumartonu, a jednako tako svira i u školskom sastavu, čest je sudionik hrvatskih programa za mladež, a i drugih priredaba.

Priznanje „Najbolji đak Sumartona 2010” u kategoriji visokog obrazovanja dobila je **Izabela Kramarić**, studentica romologije na Sveučilištu u Pečuhu. Izabela je studentica pete godine i ove školske godine osvojila je stipendiju Republičkog fonda. U Pečuhu dobrovoljno pomaže romske zajednice. Položila je jezični ispit srednjega stupnja iz beaškoromskog jezika. Cilj joj je da u budućnosti pomaže romsko pučanstvo smatrajući da im je pomoć vrlo potrebna.

Priznanje „Za kulturni život Sumartona” primila je **Andreja Fehervari**. Ona je bila među utemeljiteljima KUD-a Sumarton, bila je i članica njegova predsjedništva. Od 1999. g. vodila je folklornu sekciju mladih i odraslih. Sada skrbi o podmlatku i prilikom glazbenog tabora djeci podučava nove kore-

Dobitnici priznanja sa sumartonskim načelnikom Martinom Caparijem i predsjednikom Hrvatske samouprave Jožom Đuricom

ografije. Postavila je na pozornicu običaj Lekovnog četrtka i Sumartonske svate. Rado radi s djecom, no smatra da Hrvati u Mađarskoj imaju vrlo malo smotri folkloru za djecu.

Priznanje „Za športski život Sumartona” preuzeo je **Đuro Lukač**. On je od 1973. do 1993. g. bio nogometaš NK Napred, 20 godina je aktivno igrao nogomet u svome naselju. Uz njegovo ime veže se naslov „Kralj golova”. Pod njegovim vodstvom sumartonska je momčad postala prvak na Nogometnom prvenstvu u Prelogu. Aktivan je sudionik i trener Programa „Bozsik”. Uvijek okuplja oko sebe djecu radi nogometa.

Priznanje za „Za lijep okoliš Sumartona” dobila je **obitelj Đure Doboša**. Obitelj Doboš već se godinama ističe u uređivanju vrta i dvorišta te ulice pred kućom. Njihovo je dvorište tijekom cijele godine puno cvijeća, okoliš odiše mediteranskim ugođajem. Prilikom većih blagdana uvijek pomažu uresiti crkvu cvijećem.

Drugo priznanje za „Za lijep okoliš Sumartona” preuzela je **obitelj Đule Smela**. Dvorište im je cijele godine lijepo uređeno, imaju obilje zimzelenih biljaka i cvijeća. Cvjetnjak ispred kuće uvijek je pun cvijeća, od proljeća do jeseni, a dvorišni zdenac okolišu pridaje prekrasan ugođaj prošlosti. Već dugo godina oni njeguju grob sovjetskog vojnika.

Treće priznanje „Za lijep okoliš Sumartona” primila je **obitelj Jože Režeka**, koja već godinama njeguje mali park ispred

svoje kuće, time osigurava i uređenost javnoga mjesta. Dvorište im je puno ukrasnog bilja, ruža i kamenjar. Na dvorištu im je cvijećem ukrašena pagoda.

Čestitamo svim dobitnicima!

Beta

BAJA – U ponedjeljak, 22. studenog ove godine, održana je redovita sjednica Hrvatske manjinske samouprave grada Baje – obavijestila nas je ukratko predsjednica Angela Šokac Marković. Na sjednici je bilo riječi o predstojećim priredbama. Prema tome, u nedjelju, 19. prosinca, održano je svečano otvorenje obnovljene zgrade Čitaonice, a u okviru toga bio je priređen prigodni program vezan za Materice i Oce, te Badnje večer. U srijedu, 29. prosinca, crkveni pjevački zbor sudjelovao je na Božićnom koncertu i susretu hrvatskih crkvenih zborova u Dušniku.

Počele su i pripreme za najveću godišnju priredbu, za Veliko prelo, ujedno zajedničku pokladnu zabavu bačkih Hrvata, koja će se upriličiti u subotu, 29. siječnja 2011. godine. Goste će zabavljati domaći orkestri, „Bačka” iz Gare i „Čabar” iz Baje, a gost večeri bit će omiljeni pjevač Zvonko Bogdan i njegov orkestar. Kako nam još reče predsjednica Hrvatske samouprave, 3. prosinca, u Čitaonici su započeli radovi na obnovi grijanja, za što im je Gradska samouprava osigurala potporu od milijun forinta.

Gosti iz Gradišća

TJEDAN HRVATSKE KULTURE U HOŠIG-U

Kviz, tamburaška glazba, izložba – učenje kroz igru i očuvanje običaja

Simbolično s pjesmom, gradišćanskom himnom „Hrvat mi je otac” krenuli su programi tradicionalne manifestacije Hrvatske škole u Budimpešti, Tjedna hrvatske kulture, priređenog od 22. do 25. studenoga. Tjedan hrvatske kulture posvećen je predstavljanju kulturno-povijesnih vrednota raznih subetničkih

Bogat i raznovrstan je bio program i ovogodišnjega Tjedna: natjecanje pjevača, nastup tamburaša i plesača, popularno-znanstvena predavanja, kviz o povijesti i etnologiji Hrvata u Mađarskoj, izložba likovne umjetnosti...

Rodila se zvijezda

Uza stare stvorena je i nova tradicija: u okviru Tjedna hrvatske kulture prvi put je organiziran glazbeni show za otkrivanje talenata „HOŠIG traži zvijezdu!”. Prijavilo se ukupno deset natjecatelja koji su pjevali svakome poznate hrvatske hitove. Doista su odabrali hitove, pjesme različitih glazbenih žanrova, pa smo tako slušali pop, etno, rock, čak i tamburašku glazbu. Stručni žiri na čelu s profesorom Rajmundom Filipovićem imao je težak zadatak, ali je na kraju ipak pala odluka: treće mjesto pripalo je Fanni Sárközi, učenici 12.a razreda, drugo mjesto osvojila je

Elizabeta Ábrahám, učenica 11.a razreda, a glazbenom zvijezdom HOŠIG-a izabrana je Šara Novak, učenica 9. razreda. „Čini se da je izbor pjesme «Hajde da ludujemo» od Tajči bio pun pogodak“ – kazala je Šara – „ova vesela pjesma ostavila je dobar dojam ne samo na publiku nego i na žiri. U biti, po prirodi i ja sama sam vesela osoba, stoga sam i uspjela tako dobro interpretirati pjesmu.“ Pobjednicama glazbenog showa uručene su vrijedne nagrade: Ritam Cafe, prvi pop rock CD Hrvata u Mađarskoj, te brončana, srebrna i zlatna maketa mikrofona. Spretni i snalažljivi voditelji programa, gimnazijalci Fružina Füzesi i Marko Šteiner – koji su najavili svaku glazbenu točku i porazgovarali s natjecateljima nakon izvedene pjesme – proglasili su i ljubimca publike. Na temelju prikupljenih glasova nagrada publike dodijeljena je Inez Kvarda, učenici 10.b razreda za izvedbu pjesme „Sve još miriše na nju” od Parnog valjka. Natjecanje je bilo

uzbudljivo, slično emisijama glazbenog showa na televiziji. Svaki je natjecatelj imao svoju skupinu navijača.

Na Tjednu hrvatske kulture osim pjevanja trebalo je dokazati znanje primjerice i o tome tko što zna o raznim subetničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj. Na natjecanju je sudjelovalo šest družina po četiri člana. Trebali su riješiti zadatke koji i nisu baš uvijek bili laki: na slijepoj karti označiti prebivališta pojedinih skupina Hrvata u Mađarskoj, prepoznati narodne plesove projicirane na platnu, sastaviti puzzle narodnih nošnji, izlagati o povijesnim događanjima, predstaviti istaknute osobe naše zajednice. Na dobro uspjelom kvizu ekipe su pokazale svoju spremnost, a kviz je bio poučan i za publiku koja je burnim pljeskom nagradila pobjednike natjecanja, učenike 11.b razreda.

U HOŠIG-ovoj auli, mjestu događanja priredaba Tjedna, oživjela je kultura gradišćanskih Hrvata. Naime izloženi radovi – crteži i slike – osnovnoškolaca i gimnazijalaca ovjekovječili su bogatu tradiciju narodne kulture i baštine Hrvata u zapadnoj Mađarskoj. U toj ugodnoj atmosferi plesna skupina škole Tamburica izvela je gradišćanske plesove.

Čuvari običaja gradišćanskih Hrvata

Na Tjedan hrvatske kulture jako su se pripremali i gosti iz Gradišća: Petrovoga Sela i Koljnofa. Dokaz tomu je bio njihov šaroliki program. Učenici iz Petrovoga Sela, pomoću svoje nastavnice Ane Škrapić Timar, vrlo lijepom i dojmljivom predstavom, slikovnom

*Predavanje je održao
i dr. Šandor Horvath*

prezentacijom, recitacijama i pjesmama prikazali su bogatu riznicu običaja svoga naselja.

Velik su uspjeh imali i mladi tamburaši iz Koljnofa, njih petnaestero, pod ravnanjem nastavnice Ingrid Klemenšić. „Iza takove atraktivne produkcije je mnogo truda“ – reče nam Ingrid. „U školi se tjedno jedan sat obvezatno podučava sviranje na tamburi u 4, 5. i 6. razredu, a od 5. do 8. razreda u okviru kružoka. Na tamburaškom kružoku imamo tridesetak učenika. Sviramo prvenstveno gradišćanske narodne pjesme, pa narodne pjesme matične domovine, odnosno popularne hrvatske hitove koje djeca mogu slušati na televiziji, radiju, internetu i tako ih mogu i doma uvježbati“ – dodala je Ingrid Klemenšić.

Kako u Koljnofu doista veliku tradiciju ima sviranje na tamburi, uvjerali smo se uživajući u glazbi „Ljepotica“, to jest koljnofskih tamburašica, pobjednica ovogodišnjega ljetnog Festivala hrvatskih tamburaških sastava u Potonji. Ponosni smo što u sastavu svira i HOŠIG-ova učenica Fanni Sárközi.

Događanja Tjedna uspješno su povezali programe zabavnog i znanstveno-popularnog sadržaja. Učenici su o povijesti gradišćanskih Hrvata puno zanimljivih detalja saznali iz predavanja Andrije Handlera, kulturnog menadžera Muzeja Savaria u Sambotelu. Primjerice kako su se gradišćanski Hrvati – u odnosu na ostale subetničke skupine Hrvata u Mađarskoj – najprije, u 15. stoljeću nastanili u tadašnjoj zapadnoj Ugarskoj, kako se sam naziv gradišćanski Hrvati rabi od 1921. godine zahvaljujući Mati Meršiću Miloradiću, pjesniku, istaknutoj osobi nacionalnog preporoda gradišćanskih Hrvata.

Etnolog Šandor Horvat kroz igru odlučio je obogatiti naše znanje o materijalnoj i duhovnoj kulturi gradišćanskih Hrvata. Publika nije imala lak zadatak: trebala je odgonetnuti drevne riječi, izraze, te ih poistovjetiti s danas korištenim pojmovima. Za rješenje pitanja nužna je bila i pomoć nastavnika, ali je svakako bilo poučno. „Ovo je znanje s jedne strane stoga važno da bismo upoznali vrednote naše prošlosti, a s druge strane da bismo očuvali do dana današnjega naše običaje“ – rekao je Šandor Horvat. „Tako smo uspjeli očuvati

tradiciju postavljanja majušskog drveta, takozvanog majpama, ne samo u našim selima nego i u gradovima, ili bih mogao spomenuti božićne običaje: na blagdanskome stolu je još i danas kolač, češnjak, jabuka, orasi, sitan novac i pšenica koja se sijala na Luciju, istina, slame već nema ispod stola, ali to je i normalno. Među običajima ima takvih koji se u današnje moderno doba ne mogu očuvati, održati, ali našu mladež treba odgajati u tom duhu da vrednote svoje zajednice očuvaju i ostave u nasljedstvo budućem naraštaju – naglasio je Šandor Horvat. Koja je uloga i važnost civilnih udruga u očuvanju mjesne kulture i običaja govorio je Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave grada Šoprona.

Škola poradi kulture i prosvjete

Školski radio HOŠIG-a za vrijeme cijeloga Tjedna pratio je događanja i u glazbenoj emisiji radija svakog se jutro puštala i gradišćanska glazba: folk i pop pjesme podjednako. Međutim glazbe je bilo i na pozornici: naime Andrija Handler, frontman Ritam Cafe-a, i pjevač Nikola Kohut govorili su o sastavu i predstavili prvi pop rock CD Hrvata u Mađarskoj. Ritam Cafe je, s pravom, stekao mnogo novih obožavatelja...

Iz programa Tjedna hrvatske kulture nije izostala ni ovoga puta gastronomija: Gradišćanke – kako smo vas i prije izvijestili – pripremile su šudljicu, masnicu i ostale poslastice koje je kušao i zamjenik premijera Republike Mađarske, ministar uprave i pravosuđa Tibor Navracics, prigodom svog posjeta HOŠIG-u.

Tjedan hrvatske kulture – kao što je naglasila ravnateljica HOŠIG-a Anica Petreš Németh – i ovoga je puta ostvario svoj cilj: obogatio i dopunio znanje učenika, probudio u njima želju za samoobrazovanjem, pružio dobru zabavu i svim tim osnažio hrvatsku samosvijest mladeži. Tjedan je postao važan sastavni dio kulturno-prosvjetnog programa HOŠIG-a, koji ubuduće žele proširiti, obogatiti i drugim priredbama na visokoj razini.

Ana Gojtan

U Baji i ovog došašća hrvatske zornice u hrvatskoj crkvi

U Baji je tristotinjak građana izrazilo da se osjećaju Hrvatima. Od toga pedesetak njih dolazi na hrvatske svete mise, a na zornice najviše desetak. Naš župnik, pedesetogodišnjak, Nijemac, vlč. Matthias Schindler, redovito nam hrvatske zornice drži prve i treće nedjelje adventa ujutro u 7 sati. Tako se 5–7 ljudi, Hrvata katolika, Bunjevaca i Šokaca, napuni Božjim duhom i hrvatstvom, i tako krenu u novi dan. Na misi, uz orguljanje kantora Józsefa Wenera, pjevamo i naše lijepe bunjevačko-šokačke adventske pjesme. Kada se netko „novi“ pojavi na misi zornici, obuzme nas neka velika radost. Nakon zornica se šalimo i redovito smo dobre volje. A ostali? Vjera nas uči da o drugome samo najbolje mislimo i govorimo. Valjda daleko stanuju, valjda zbog posla ili male djece, staraca ne mogu doći. Možda zbog vremenskih neprilika ili bilo kojih drugih objektivno-subjektivnih razloga. Šteta.

Kažu nam da se u susjednoj, njemačkoj, crkvi na zornicama koje se drže na mađarskom jeziku ujutro u 6 sati crkva napuni ljudima kao u nedjelju. Blago njima! Ovi Bunjevci, koji dolaze u našu, hrvatsku, crkvu, kažu da je nekada Ulicom Sv. Antuna Padovanskog u ovu našu, franjevačku, crkvu Sv. Antuna Padovanskog u došašću dolazilo sijaset Bunjevaca na bunjevačke zornice.

Što ćemo?! Vrijeme se mijenja. Trebamo se radovati i onima sedmorima, osmerima, deseterima koji redovito dođu napuniti se Božjim blagoslovom i hrvatstvom te moliti se da nas nagodinu bude više. Amen – rekao bi moj kolega Mario Berečić.

(Živko Gorjanac)

KUKINJ – Od 7. do 9. siječnja u tom selu boravit će KUD Družina iz grada Paga s istoimenog otoka, koji je ljeta 2010. uspostavilo suradnju s KUD-om Ladislava Matuška iz Kukinja, kada su Kukinjčani boraveći u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Zavičaj u Vlačićima na otoku Pagu, imali i nastup u gradu Pagu te sklopili suradnju s KUD-om Družina. Suradnja je nastavljena dolaskom Pažana u Kukinj i Pečuh u prosincu 2010. Tada je malo izaslanstvo KUD-a Družina boravilo u Pečuhu i postavilo jaslice od soli u kertvaroškoj crkvi. To je župa svećenika Franje Pavlekovića u kojoj se mjesečno jedanput održavaju i mise na hrvatskom jeziku. Kukinjčani očekuju članove KUD-a za blagdan Sveta tri kralja u Kukinj, kada se Pažani spremaju predstaviti dio svoga folklornog blaga kroz paški tanac i tanac po starinski.

Devedeseti rođendan Ante Sekulića

Društvo hrvatskih književnika u Zagrebu i Udruga za potporu bačkim Hrvatima, 17. studenog održali su Svečanu akademiju u povodu 90. obljetnice rođenja prof. dr. sc. Ante Sekulića, dopisnoga člana HAZU. Tom su prilikom pozdravne riječi organizatora uputili: Igor Zidić, predsjednik Matice hrvatske, Božidar Petrač, dopredsjednik Društva hrvatskih književnika i Stjepan Skenderović, predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima, Zagreb.

Potom su uslijedile riječi prijatelja: Akademik Milan Moguš, akademik Ivan Aralica, Nevenka Nekić, vlč. Andrija Kopilović i Stjepan Šešelj, te riječi slavljenika Ante Sekulića. U umjetničkom dijelu programa sudjelovali su: Vlatko Dulić, glumac, duo tambura Pere Ištvančić (brač) i Vedran Novoselac (tamburaško čelo), Rajko Ljubić, filmski redatelj i Josip Stantić, filmski snimatelj. Voditelj programa bio je Naco Zelić.

www.zkvh.org.sr

Djelo Ante Sekulića, kao i on sam, predstavlja svojevrsnu instituciju bez koje se ne može pristupiti sagledavanju i proučavanju jezika i književnosti bačkih Hrvata, jedna je od poruka sa svečane akademije održane 17. studenoga u Zagrebu u povodu njegova 90. rođendana. Unatoč nedaćama, nije se osvrtao

na pritiske te je svoje djelo nastavio iako mu je karijera profesora nakon 1972. godine bila okončana. Ante Sekulić nije ništa učinio što mu savjest nije nalagala, niti više nego što je mogao, nego je jednostavno želio ispuniti svoj život radom, te biti vjeran znanim i neznanim svojim sugrađanima. Kako je sam govorio, salaš i kršćanstvo su dvije bitne odrednice njegova života.

Dopredsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu Naco Zelić ističe da se Ante Sekulić nije dao potisnuti uza stranu ni u najtežim vremenima.

„Nemoguće je uništiti onu snagu koja postoji i u narodu i u pojedincima koji su spremni raditi i koji ne gledaju uvijek na to što se događa oko njih, nego imaju svoj cilj. A kod njega je bio jasan cilj: Što više istaknuti činjenicu da mi postojimo, da imamo vlastite vrijednosti koje smo dali, dakako, hrvatskoj, ali i općoj, svjetskoj kulturi.“ Pojedini od uvaženih gostiju poput predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademika Milana Moguša istak-

nuli su značenje i trajnost djela prof. dr. sc. Ante Sekulića, navodi Naco Zelić.

„Ono što je Ante napravio, ravno je djelu jedne institucije, toliki je to opseg i raznolikost tema i sadržaja koje je on obradio. Moje je osobno mišljenje, a smatram da ga dijele i drugi, da je njegovo djelo temeljni kamen bez kojeg se ne može krenuti u bilo koje područje izučavanja onoga što nas bačke Hrvate karakterizira. Njegovo je djelo više od pjesničkoga i znanstvenoga, on je više od enciklo-

pedija bačkih Hrvata i dokaz o neuništivoj energiji ove male skupine hrvatskog naroda koja je na surovim bačkim vjetrometinama ostala čvrsto ukopana u zemlju koju je natapala znojem i krvlju.“

Oko 70 godina traje djelovanje Ante Sekulića, objavio je 57 knjiga te 600-ak stručnih i znanstvenih radova čije su teme većinom u vezi s bačkim Hrvatima. Od lane je počasni građanin Subotice.

Tijekom akademije posebno je ukazano na „Bačko-baranjsko-srijemsko mjestopisno trokrižje“ koje govori o književnoj povijesti bačkih Hrvata, potom na djela „Hrvatska preporodna književnost u ugarskom Podunavlju do 1918.“ i „Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću“, te na mnoga druga.

(Siniša Jurić)

Tristiae, pjesnička zbirka Ane Lehocki Samardžić

U organizaciji Matice hrvatske Ogranak Pečuh, u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae 2. prosinca održana je književna tribina u sklopu koje je predstavljena dvojezična pjesnička zbirka, na hrvatskom i mađarskom jeziku, Ane Lehocki Samardžić: Tristiae.

Tribini, koju je vodio predsjednik Matice hrvatske Ogranak Pečuh Stjepan Blažetin, sudjelovali su autorica Ana Lehocki Samardžić, a zbirku su predstavile: Marina Pilj Tomić i Timea Bockovac.

Ana Lehocki Samardžić rođena je u Hrvatskoj, ali je svoje studije završila u Pečuhu i Budimpešti. Bila je i studentica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, te je u svom obraćanju zahvalila svima na prekrasnim

*„Ostavio me jedan galeb
na ovoj užarenoj stijeni
pa sad moram razmisliti
kako da prizovem brodove“*

godinama koje je provela na Odsjeku, a posebice profesorici Janji Prodan koja ima velike zasluge da se zbirka predstavljena te večeri i objavi. Jer ona je poticala mladu pjesnikinju i mnogo pomagala u njezinoj doradi. Ana Lehocki Samardžić rođena je 4. studenoga 1978. u Osijeku. Maturirala je 1997. u osječkoj Klasičnoj gimnaziji, a potom odlazi u Mađarsku gdje na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu studira klasičnu filologiju i kroatistiku. Završila je doktorski studij lingvistike na Sveučilištu Loránda Eötvösa u Budimpešti. Prvu je pjesmu objavila već u drugom razredu osnovne škole i otada stalno piše. Za vrijeme gimnazijskih dana objavljeni su njezini stihovi u zbirci pjesama pod naslovom Jecaji anđela u okovanom nebu

(1995). Pet godina poslije izdaje i drugu zbirku pjesama Sjenke snova (2000). Radila je kao novinarka za Regionalni studio Mađarskog radija u Pečuhu i za Radio Osijek. Bavi se umjetničkim prevodenjem, trenutno radi na Katedri za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Večer je ostvarena potporom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu te Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

bpb

Trenutak za pjesmu

Ana Lehocki Samardžić

Prijatelju Ciceronu

Drugi će sigurno biti bolji
i ljepše pisati
iz mramora ljepša lica klesati
imati veća znanja o zvijezdama
i biti veći knezovi

Ja ću pjevati
o svojim slatkim jezicima.

Kemljanski farnik Karol Klemenšić ljetos zlatomašnik

*Gospodin u svoji
mladi ljeti*

Rodjeni Koljnofac Karlo Klemenšić potihio i nečujno je postao ljetos zlatomašnik u Kemlji. Naime za jurskim seminarom 1960. ljeta bio je posvećen za farnika i veljek zaređen za kapelana u ugarskom naselju Halászi. Po služba u ugarski mjesti (Szőny, Vitnyéd,

Rábaszentmihály, Rábacsécsény) 1973. je premješćen u Kemlju. – *Kad sam vidio tu situaciju kako je zleđao farof kot tolovajska jama i crikva skoro zrušena, ja bi se bio ta dan najradje obrnuo najzad na staro mjesto*

– mi je rekao kemljanski duhovnik pred šestimi ljeti, prilikom intervjuja. Odonda su farof i crikva u Hrvatskoj Kemlji jur obnovljeni, štoveć i trenutno se obnavlja nutarnji dio Božjega doma. Ovo ljetos je blagoslovljena i obnovljena kapela, nova mrtvačnica u cimitoru.

Iako su gospodinu Klemenšiću koreni u Koljnofu, rijetkokrat posjećuje rodno selo. Njegova majka, ka je pod bojem izgubila svojega hižnoga druga, petero je dice odgojila sama. – *Majka su mi umrli, sestre mi već ne živu, tako nek va ljeti dva-tri puti idem tamo. Ja sam se jako otkinuo od Koljnofa, meni*

Nutarnji dio crikve je pod obnovom

tako i ne fali to. S pravoga moram priznati da mi je sad Kemlja dom – i to mi je pred šestimi ljeti povidaao gospodin, od koga smo doznali još da su pohodili skoro cijelu zemaljsku kuglu, početo od Vijetnama, Kambodže, Brazila do Izraela, kad im je bilo putovanje ne samo strast nego i hobi. 76-ljetni sluga Božji je danas jedan med trimi hrvatskimi farniki u Gradišću (sad su jur svi iznad 70 ljet) ter je nasljednik i u brigi pokojnoga gradišćanskoga velikana Mate Meršića Miloradića da će njev narod potihio zatajati, zabiti materinski jezik jer se sve manje čuje hrvatska rič va seli.

-Tiho-

Prela u Bačkoj

8. siječnja BAŠKUT
15. siječnja ČAVOLJ
22. siječnja DUŠNOK
29. siječnja BAJA

Petrovisku familiju Škrapić smo posjetili pred desetimi ljeti, kad su se dvojki narodili, Balint i Oliver. No, odonda je vrime nek letilo, kako kaže mati, Kristina Milišić-Škrapić. Gimnazijalci Alex i Klaudija, ter učeniki petroviske Dvojezične škole Balint, Robert i Oliver pravoda su čvrsto čekali božićne svetke.

Bogatstvo...

*Mohačka Šokica
u poslu*

Ata bošnjačko selo?!

Kako bih, kao uvod, napisala nekoliko riječi o povijesti sela Ate, zamolila sam za pomoć ravnatelja mohačkog Muzeja „Dorotya Kanizsai” Jakšu Ferkova, čiji sam napis pronašla u atskome Seoskom muzeju. On veli: O nastanku toga naselja iz vremena Arpadovića nema spomena. U XVI. stoljeću je naseljeno mjesto, za vrijeme turske okupacije je pusto, a nakon istjerivanja Turaka pa sve do sredine XIX. st. spominje se pod imenom Háta. Godine 1691. iz Bosne stiže devet „rackih” obitelji i time počinje ponovno naseljavanje toga mjesta. Rákócziev ustanak nije zaobišao ni Atu. Kao naselje Pečuške biskupije, u prvim desetljećima 18. stoljeća vlasništvo je grofa Ádáma Batthyány. Oko 1740. g. dolazi do još jednog vala naseljavanja Ate, s pomoću franjevacu u Ati se naseljavaju bošnjački Hrvati iz Bosne. Tako Ata 1780-ih godina broji umalo 200 stanovnika. Od sredine 1830-ih godina u naselju ima 2-3 mađarske obitelji, a Nijemci se doseljavaju oko 1880-ih godina. Statistika iz 1940. godine donosi kako ima 341 stanovnika, većinom su Hrvati, u manjem broju Nijemci. Kuća ima 83. Godine 1942. deset mađarskih obitelji, takozvani „Horthy-telepesi” naseljavaju se u Ati te 1950. godine broj stanovnika je 410, a broj kuća povećao se na 91. Sljedeće godine karakterizira odseljavanje. G. 1967. Ati se pripajaju Avás-tanya i Pusztamalom. G. 1970. u Ati živi 193 Mađara, 122 Hrvata i 71 Nijemac. Tih se godina u selo doseljavaju prve romske obitelji. Stara površina naselja iznosila je 578 kh, ali pripajanjem spomenutih dijelova povećava se na 862 kh. Stanovnici su se uglavnom bavili zemljoradnjom i uzgojem stoke, ali su se izvrsno razumjeli i u povrtlarstvo. U selu još sredinom XVIII. stoljeća radi mlin 2. razreda, mlinar je bio Paulus Till. Izgradnjom pruge Mohač–Pečuh 1857. godine, Aćani svoje proizvode počinje nositi u Pečuh, pa se stanovništvo s povećanim intenzitetom počinje baviti povrtlarstvom. 1990-ih godina slijedi nov val iseljavanja, ali se postupno zaustavlja i naselje je ponovno našlo sebe i put svoga razvoja i opstanka.

U baranjskom selcu Ati 4. rujna 2010. godine proslavljena je 50. obljetnica gradnje doma kulture. Ata je naselje udaljeno od Pečuha 22 kilometra, nalazi se na viljanskoj cesti podno sjeverne strane brežuljkastoga viljanskoga gorja te na pruzi Pečuh–Viljan–Mohač; cestom se stiže dalje iza Egraga, pa uskom cestom do Sukita, a potom asfaltiranim putem do Ate. U Ati danas živi dvjestotinjak stanovnika, i to u prekrasnom okruženju, zračnom linijom četiri-pet kilometara od Salante i Pogana. Neki tvrde kako se Ata spominje 1181. godine i otada nosi ime Ata. Selo je pripadalo salantskom bilježništvu zajedno s Nijemetom, Sukitom i Poganom. U selu nalazimo Seoski muzej koji svjedoči o hrvatskoj prošlosti Ate, sela u kojem danas živi tek nekoliko bošnjačkih Hrvata. Tu je i prekrasna željeznička postaja sagrađena 1868. godine. Danas Ata pripada egraškome bilježništvu.

To je kod dućana kod nas u Ati, kaže mi moja sugovornica Marica Stanić Ištoković gledajući fotografiju koju držim i znatiželjno gledam sjedeći u njezinu dnevnom boravku. Eva i Marta Matušek, Švabica, Valerija, Ljubica, njezine je svatove snimio i Etnografski muzej iz Budimpešte, kaže mi gledajući fotografiju nekadašnjih folklorista, članova aćanske kulturne skupine.

Svi smo bili na okupu. Kašmirska košulja i prsluk obukao se na drugi dan svatova. Prije pedeset godina bošnjačka svadba u Ati odvijala se u narodnoj nošnji. Vrijeme od pedeset godina, koje nam je nadohvat ruke, a tako daleko, u selu u kojem danas živi tek dvoje-troje Bošnjaka. Vrijeme i selo, nekada bošnjačko selo, koje živi tek u sjećanjima, koja naviru u noćnim satima ili gledajući stare fotografije, kod onih koji su dio svoga djetinjstva ili života proveli u selu u kojem danas tek posjećuju groblja predaka.

Stara vezana konda, marama bijela nevezana, prebačena preko glave koju su nosile samo udane žene, cure nisu pokrivala glavu dok se nisu udale. Seoski muzej u Ati čuva niz zapisa o selu iz pera nekadašnjeg atskog učitelja Ladislava Matušeka. Ata je blizu, preko brda, i već si u Salanti gdje stanuje Aćanka Marica Stanić Ištoković. Ona ljubomorno čuva sve ono sjećanje i sve što je ostalo kod

Aćanska folklorna skupina prilikom nastupa na otvaranju novoizgrađenoga seoskog doma kulture 1960. godine

nje, a iz Ate je. Slika brata, bake, mame, tate, atske grupe, posjet Zagrebu, s vodičima Antunom Kričkovićem i Markom Dekićem uza svirca Jošku Kovača Vršenđanina. Dom kulture u Ati izgradili su sami mještani s puno uložena rada, a predan je na upotrebu 1960. godine. Sagrađen rukama i željom mještana Ate, Bošnjaka... Svjedoče to i danas ukrasi na zidovima koji pričaju o svijetu, hrvatskom koji je nestao između pitomih brežuljaka i plodne zemlje na kojoj je uspijevao najbolji kupus. Nisu Pogančani najbolji kupusari, nego Aćani, koji su gradili kuće i kupovali stanove svojoj djeci izvan Ate, zarađujući na kupusu na pečuškoj tržnici. Bez puta, bez škole, nekako u slipej ulici raspadom seoske zajednice umro je i svijet aćanskih Bošnjaka koji je živio tristotinjak godina.

Zvono se u Ati popravljalo i posvetilo 1984. godine. Obitelj Stanić; stara mama, apa, tetak iz Semelja, petero djece, tetica iz Nijemeta.

Maričin otac je iz Pogana i prizetio se u Atu, Mađari i Bošnjaci su išli zajedno u školu dok su Švabi imale posebnu školu u Poganu. Šamija, šiške, tkano krilce, sve me to gleda s obiteljskih fotografija, na kojima je mama stara. Minduše nisu bile od zlata i uvo bi pocrnilo od njihova nošenja. Ako je baš bila svetkovina, onda su se stavljale minduše od zlata. Dukati? Koliko je bilo dukata, jedan, dva reda, veći, duži lanac, koliko je tko bio

bogat. Obavezne pletenice. 1975. slavila se 15. godišnjica doma kulture u Ati, kazuje Marica držeći u ruci crno bijelu fotografiju.

Nikako da stignem do Ate, ali i do Marice Ištoković rođene Stanić, Aćanke udane u Salantu. Ona mi ima mnogo toga ispriopovijedati, te oni koje poznajem, ali nikada nisam zapisala nijedan djelić njihovih priča i sjećanja: čika Marko iz učeničkog doma pečuške škole, tetica Kata, pa Đuro Kadija, Mišo Udvarac, Marko Bošnjak – svi su oni iz Ate. Sjećanja na dom kojeg više nema najboljnija su kao i sjećanja na pretke u grobljima daleko od našega sadašnjeg doma, oni su ostali u mjestima našega djetinjstva i mladosti. Tako je to s raseljenim Aćanima, točnije bošnjačkim Hrvatima podrijetlom iz Ate. Ako se iz Salante, od Marićine kuće pješice zaputimo preko brda, Ata je tu na pet kilometara daljine, ako krenemo autom ili vlakom iz Pečuha, autobusom, i dvadesetak kilometara. Mjestance još dalje iza Egraga i Sukita, kao negdje na kraju svijeta i uskog asfaltiranog puta, ne bih ga nazvala cestom jer to i nije, moramo stati ako nam ususret dolazi vozilo iz drugoga smjera, ako ne i stati, a ono dobrano usporiti. Nije ni naodmet jer iz pitomih šuma izviruje divljač, i trči po poljima. Ata, Salanta, Nijemet, Udvar i Pogan sela su to toliko blizu. Iz njih su Bošnjaci stoljećima išli u nijemetsku crkvu u kojoj su se vjenčavali... Bošnjački

Predaja doma kulture u Ati 1960. godine

Obitelj Stanić iz Pogana 1940.

Dan umirovljenika u Ati (1972)

Aćani u Zagrebu na smotri folkloru 1971.

Hrvati rođeni početkom 20. stoljeća koji su slabo znali mađarski. Davno je to bilo. U 40-im godinama 20. stoljeća, od 70-ih godina naovamo Ata je ostala bez Bošnjaka, tek nekoliko obitelji, jedna, dvije, sama starica Kata Bošnjak, obitelj Anuške Pištićine koja radi u hrvatskoj školi u Pečuhu i svaki dan putuje na dionici Ata–Pečuh, Pečuh–Ata. Nedavno se obitelj Ive i Anice Udvarac preselila iz Ate u Salantu jer je Anica rodom iz Nijemeta, obitelj Kovessi. Kuće su se prodavale, mnogi su se upravo u rujnu, prilikom proslave 50 godina izgradnje atskog doma kulture, upoznali s ljudima koji danas žive u kućama u kojima su živjeli naraštaji bošnjačkih Hrvata. Nije to bilo tako davno da su u jednoj kući, dvorištu, zajedno živjela i tri, a ponegdje i četiri naraštaja. Tako se mogao čuvati jezik, običaji i predaja, svijet, čuvati zajednica... Od prve prodaje kuće do danas neke su već više puta promijenile vlasnike. Zato se trebalo upoznavati, jer bila je to prilika, svi na jednome mjestu, koja se rijetko pruža. Bilježništvo Ata ima u Egragu kamo su

Školstvo u Ati

Kako piše Jakša Ferkov, u 18. stoljeću u Ati nije bilo škole. Naselje je pripadalo Egraškom kotaru, gdje je bila i škola. Tamo je prvi učitelj, koji je govorio latinski, hrvatski, mađarski i njemački, bio Josephus Sággy čiji je zadatak bio i podučavanje djece iz okolnih sela. Egraški župnik Đuro Vlašić 1850-ih godina nastoji da učitelj u uskrnim tjednima posta odlazi u Atu i Sukit učiti djecu. Veliki problem nastave bilo je neznanje hrvatskoga jezika učitelja. Djeca u tim naseljima znala su samo hrvatski, koji nisu govorili ni učitelji ni kantori, stoga je nastava najčešće bila zadatak župnog kapelana jer su oni poznavali hrvatski jezik. Prva škola u Ati otvorena je 1842. godine, a podučavali su mijenjajući se egraški i sukitski učitelj. József Szelek, nekadašnji atski učenik, bio je učitelj koji je znao hrvatski. Od sedamdesetih godina 19. stoljeća, osim vjeronauka i pjevanja, nastava se uglavnom odvijala već na mađarskom jeziku.

Škola je djelovala u okvirima Katoličke crkve, a nacionalizirana je 1950-ih godina. Tada je posebnim ugovorom, omogućeno služenje mise u učionici. I danas je u Seoskome muzeju oltar. Od 1947. godine odvojeno je podučavanje u nižim i višim razredima. Niže razrede u školskoj godini 1947/48. podučavala je Mária Kovács, a od 1949. Mária Rácz Matusek, a učitelj viših razreda bio je Ladislav Matušek koji je 1942. dospio u Atu i do 1947. sam podučavao u školi svu djecu.

Od 1. rujna 1974. učenici viših razreda pohađaju okružnu školu u Egragu, a umirovljenjem Márie Rácz Matusek 1976. godine, u Ati prestaje nastava i u nižim razredima. U razvoju kulturnog i duhovnog života naselja Ate veliku zaslugu ima bračni par Matušek.

Marica Stanić Ištoković (u sredini)
u aćanskome Seoskom muzeju

djeca poslije ukidanja mjesne škole pripadala, pripadala školi u kojoj nije bilo nastave hrvatskoga materinskog jezika. Na kermez se u Nijemet i Salantu dolazilo preko polja, ili Sukita, u boljem slučaju. I moja sugovornica, kao desetogodišnja djevojčica, s roditeljima je dolazila pješice u Nijemet i Pogan k rođacima. Svi oni bili su obučeni u narodnu nošnju, koja se presvukla prije četrdesetak godina, nepovratno. Daljina od Pečuha, slijepa ulica mlade nije zadržavala u selu, roditelji radišni, s vrtovima u kojima je tekao potok uzgajali su najbolji kupus u okolici, grijali sobe u kojima se kiselio i čuvao, štedjeli, pa svojoj djeci i sebi kupovali stanove, gradili kuće u Pečuhu, Egragu, Mišljenu!? Iako na pruzi i vlakom koji je prometovao u „špicu“ svaka pola sata, i u jutarnjim i predvečernjim satima, nije se mogao zaustaviti odljev Bošnjaka. Ljudi koji su uz proizvodnju kupusa uzgajali stoku, krave, prodavali mlijeko, sir, vrhnje. Vozili sve kolima do „mašine“, potom na nju i u Pečuh na pijac. Aćanke su bile u Pečuhu preko dana. Na pijaci. I Maričini su roditelji 1963. godine u Pečuhu gradili kuću. U selu su ostajali tek stari. Danas groblje s nadgrobni spomenicima, i mnogobrojnih Bošnjaka, na mađarskom jeziku. Nekada su nadgrobni spomenici bili hrvatski, od novijih tek jedan, pa jedan, a tako i Maričine mame, iako se i ona protivila tome jer kazala je tako se razlikujem o drugih, ali Marica se nije dala... Ostalo je sjećanje, ostala je priča, život, treba sačuvati ono što je ostalo od onoga što je u nepovrat prošlo, a koje se još ponegdje čuva i ljubomorno prenosi s koljena na koljeno. U rijetkim slučajevima, ali ih ima. Takav je i Maričin, pa kada meni, strancu, govori, sve mi izgleda tajnovito, bajkovito, bogato, široko i razudeno, kao i brežuljkasta Ata u kojoj bi putnik namjernik u ljepoti krajolika poželio zaustaviti se i odmoriti. Bio je nekada u selu bogat seoski muzej, imao je svoje mjesto u mjesnom domu kulture. Sve je nekih davnih godina odneseno u Mohački muzej, a devedesetih godina dio

odnesenoga vraćen je kao stalni postav Mohačkog muzeja u atskome Seoskom muzeju koji ima svoje mjesto u zgradi nekadašnje škole. Gradu je sakupio sa svojim učenicima i s pomoću mještana atski učitelj, kroničar Ate dugih četrdesetak godina, Ladislav Matušek. Aćani su svoju bogatu, prelijepu nošnju izrađivali sami, imali su tkalačke stanove... Voljeli su kolo i pjesmu, plesala su djeca od malih nogu, stariji i najstariji. Nestankom škole mnogo se toga izgubilo... Aćanska kulturna skupina sedamdesetih godina punila je stranice Narodnih novina, proputovala je Mađarsku od Jegerseka do Budimpešte, bila u Zagrebu... Bila je to prva takva formacija u bošnjačkim selima oko Pečuha. Čuveni trio iz Ate očaravao je glasom i stasom, sestre Matušek, Valerija Davor, zatim Zsuzsana iz Pečuha, pa potom uza sestre Matušek Marica Stanić. Glas i pjesma snimljen je i na ploči 1978. godine. Tada je Atski trio zadnji put nastupio, otada se nisu sastali. Kada se Marica 1963. godine upisala u 1. razred, u školi je bilo 63 djece, predavalo se odvojeno u nižim i višim razredima. Učiteljica i učitelj, Matušekovi, obadvoje su umrli, učitelj 1995, učiteljica 2010. godine, pokopani su na pečuškom groblju.

Sedamdesetih godina njihovom zaslugom selo odlikuje bogati kulturni život koji na svojim leđima radosno nosi učitelj Matušek sa svojim učenicima i brojnim pomagačima. Pomažu im i prate ih vrsni svirci, Tončika Kovač iz Mohača, Marko Radić iz Udvara, poslije Joška Kovač Vršendanin, dječak vrsnoga talenta, i iznimno dobar tamburaš, pa Tuna iz Vršende na harmonici, i drugi... Fotografija za fotografijom, dio velike priče za koju trebaju dani i godine, ne jedno popodne i jedan posjet Ati i jedno prijedopodne s požutjelim fotografijama. Ovo je tek skica za jednu od mnogih neispričanih obiteljskih priča kroz koje se nazire sudbina sela i ljudi koji su ih naseljavali stoljećima.

Branka Pavić Blažetin

Internet razvija pismenost i druge vještine

Ako vas roditelji gnjave zbog čega „visite“ toliko na internetu, samo im pročitate ove informacije istraživanja, koji je također nađen na internetu. Prema najnovijem istraživanju dokazano je da pretraživanje interneta, igranje računalnih igara i provođenje vremena na društvenim stranicama, na pozitivan način pridonosi razvoju tinejdžera.

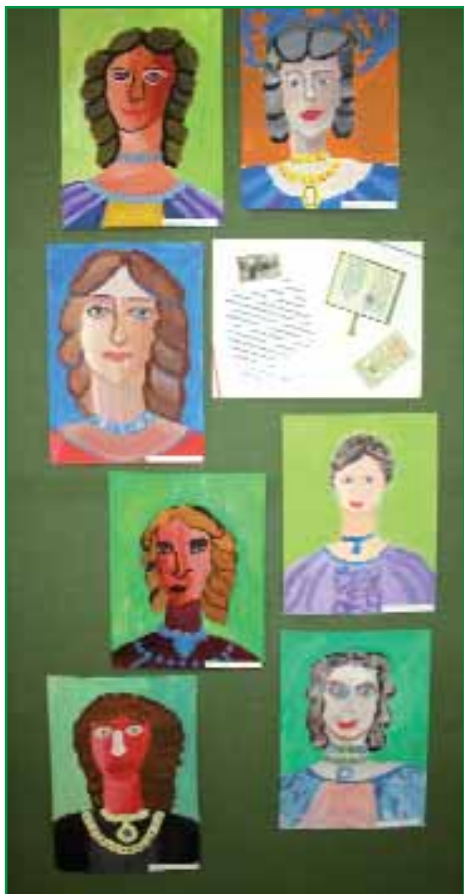
U trogodišnjem istraživanju sudjelovalo je više od 800 tinejdžera i njihovih roditelja, a rezultat istraživanja u potpunosti je suprotnosti s uvriježenim mišljenjem roditelja i profesora da je vrijeme provedeno ispred računala uzalud utrošeno. Ustanovljeno je da tinejdžeri pretražujući internet i provodeći vrijeme na društvenim stranicama, usvajaju vještine vezane za nove tehnologije, te razvijaju pismenost potrebnu u suvremenome svijetu. Tinejdžeri uče kako komunicirati na internetu, kako javno predstaviti svoj identitet, napraviti početnu stranicu, postaviti linkove i slično.

Sve to prije deset godina bila je pogodnost malobrojnih, a danas mladi ljudi to uzimaju zdravo za gotovo. U trogodišnjem istraživanju korisnici su promatrani više od pet tisuća sati. Cilj je istraživanja bio doznati kako se djeca koriste društvenim glasilima poradi druženja, učenja i opuštanja. Voditeljica istraživanja istaknula je da su društvene stranice poput MySpacea i Facebooka postale mjesta na koja tinejdžeri „izlaze“, a prije su to bile ulice i parkovi. Ovakvo provođenje vremena na internetu također pruža priliku nešto manjem broju tinejdžera da istraže svoju kreativnost, što je u izvještaju istraživanja dobilo i novo ime – „geek out“. Kao primjer navedeni su tinejdžeri ljubitelji japanskih animacija, koji

su se uključili u produkciju animiranih filmova i s vremenom naučili služiti se pomalo japanskim jezikom, te naučili detalje montaže, videosnimanja i programiranja koja nisu uobičajena. Voditelji istraživanja roditeljima su savjetovali da prate što njihova djeca rade na internetu. Istaknuto je također da tinejdžeri danas sve češće uče od svojih vršnjaka i na internetu, te da je važno primijeniti način na koji doživljavamo učenje u 21. stoljeću.

beta

SANTOVO – Na posljednjoj sjednici zastupničkog vijeća, održanoj 18. studenog ove godine, donesena je odluka o dodjeli socijalnih stipendija putem natječaja „Bursa Hungarica“ za 2011. godinu, a natjecati su se mogli studenti s prebivalištem u Santovu, upućeni na socijalnu pomoć. Molbe je predalo 19 natjecatelja, koji su svi dobili potporu zastupničkog vijeća, najmanje mjesečno 1500, a najviše 3000 forinta, što je prosječno 2158 forinta, po studentu mjesečno, a za stipendije je izdvojeno sveukupno 410 tisuća forinta. Posrijedi su stipendije koje se daju na temelju socijalnog položaja, neovisno o prosjeku ocjena, uz mogućnost potpore sa strane županijske samouprave, što nadležno ministarstvo udvostručuje. Tako su nakon prošlogodišnje odluke, santovački stipendisti 2010. godine primali stipendije u iznosu najmanje 2000, a najviše 8000 tisuća forinta mjesečno.

Prilikom obilježavanja Dana Katarine Zrinski u Serdahelu učenici su dobili zadatak da izrađuju portrete Katarine Zrinski ili da joj napišu pismo. Donosimo nekoliko (poslanih našem uredništvu) učeničkih radova.

VANCAGA – U organizaciji Općeprosvjetnoga središta na Vancagi, u petak, 26. studenoga, priređen je Hrvatski dan u okviru kojega je u školskoj športskoj dvorani održano i jezično natjecanje učenika koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga jezika. Na natjecanju u poznavanju hrvatskoga jezika rješavanjem pismenih zadataka, sudjelovalo je čak 99 učenika. Svi sudionici dobili su spomenice, a najbolji po kategorijama (3–4, 5–6. i 7–8. razred) nagrađeni su poklonima. Hrvatski dan završen je koncertom gostujućega tamburaškog orkestra „Söndörgö“ iz Senadrije, a navečer i plesačnicom na kojoj je svirao i orkestar „Čabar“ iz Baje.

**Blagoslovljenu
2011. godinu!**

Kemljanska škola u stalnom razvitku i obnovi

I ovde pada broj hrvatskih školarov

Kemljansku osnovnu školu u ovom školskom ljetu pohađa 213 dice, a podučavaju je 22 pedagoga ter četiri učitelje dodatno, samo u održavanju ur. Nažalost, iz toga velikoga broja samo 66 školarov se uči po hrvatski. Kako vrime dalje biži, tim manji je interes za materinski jezik predakov. Iako u mjesnoj čuvarnici hrvatski odgoj teče još s hrvatskogovorećimi odgojiteljicami, od jačkov, brojalicov i pjesmic teško će na duži izgled preživiti. To je jur zdavno poznato da je ovo naselje s Bizonjom skupa, na sjeveru Gradišća, najbolje izloženo asimilaciji. Jeziku se nagraža izumiranje iako učiteljice hrvatskoga jezika Eržika Pormüller i Lidija Hoffman sve činu da čim većimi zavolu hrvatski jezik.

*Školska direktorica
Júlia Andirkó-Nagy*

Kako kaže školska direktorica Júlia Andirkó-Nagy, dvi pedagoginje redovno posjećuju predškolsku dicitu i probaju uvjeriti roditelje da se dica daju na nastavu hrvatskoga jezika. Zato je postavljena u školi na raspolaganje cijela peršonska i financijska struktura, osigurana su podupiranja. Nij' toga česa nimaju u ovoj zgradi. Tajedno, u pet ura, se predaje hrvatski, s ovim brojem toga predmeta ne bi smio biti problem komunikacija, to kaže i školska peljačica. Za ti cilj služi i školsko povezivanje s osnovnom školom u Požegi. U ljeti su njeva i kemljanska dica skupa taborovala, dopisuju se, ufaju se zaduženiki da i to će im pomoći u sačuvanju jezičnoga jerba. S mjesnom Hrvatskom manjinskom samoupravom, s predsjednicom Marijom Nović-Štipković, ka je i sama bivša pedagoginja, škola je u zvanarednoj suradnji.

*Učiteljice hrvatskoga jezika u Kemlji,
Eržika Pormüller i Lidija Hoffman*

Pri hrvatskom naticanju recitiranja, izleti s hrvatskimi putnimi cilji i nagradjivanju odličnih učenikov iz hrvatskoga jezika zastupniki bi željili bolje motivirati dicitu u učnji i jezičnom usavršavanju. Ključna zadaća je spasiti, jur od Mate Meršića Miloradića oplakani, jezik. Ovo ljetu na velikom jubileju Mate Meršića Miloradića, u svakom razredu su se posebno bavili gradišćanskim velikanom i njegovom djelatnošću, a vjerojatno su više čuli o njemu i u okviru otpodnevniha zanimanj, pri sastanki Hrvatskoga kluba, naticanji i spomin-danu.

Kemlji i okolišnim selam se nijedno ljetu ne grozi padanje nataliteta pokidob u prvi razred dojde skoro toliko dice koliko ih izajde na kraju školskoga ljeta. Trenutačno 21 dite pohađa prvi razred, a u 8. razredu će kljetu 28 školarov dati zbogom ovoj ustanovi. Što naliže tehničku pozadinu, ova škola je jedna od najbolje opskrbljenih institucij u cijeloj krajini. Ukupno imaju 80 kompjutorov, svaki pedagog ima svoj osobni laptop, a dica na pendrajvu se pripravljaju na predavanja, rješavaju domaće zadaće. Lani je predan jezični labor s najmodernijimi sredstvi za dvajset peršonov. Ovo stoji na raspolaganje ne samo školarom nego i pohodnikom jezičnih tečajov. Dotična mogućnost je velika pomoć i svim onim prijavljenikom ki u bliskoj budućnosti kanu položiti jezični ispit. Stručna prostorija je napravljena iz HEFOP naticanja Europske Unije, s potporom ukupno od 9,3 milijun forintov, a u medjuvrime su dospili u školu i nastavna gradiva, školska pomagala potrebna za interaktivne table. Pravoda, ni internet ne fali jur izmed školskih stijenov. Po riči školske direktorice, u današnjem modernom svitu škola mora put najti do dice, ka su se promijenila, a obrazovno-odgojna ustanova

Jezični labor predan je lani

mora se prilagoditi novim izazovom. Školski proračun za dotično ljetu je oko sto milijun forintov, to je uprav dost za održavanje škole, iz toga ne more ostati i za razvoj škole. Zato se i ulovi svaka mogućnost za proširenje zbornika sredstav iz naticanj. U tom svaku potporu daje i seoska samouprava. Kemljanska škola nudja za svoje školare i specifične sadržaje, a i ponosi se kulturnimi i obrazovnimi sadržaji, kot na peldu s brojenjem u japanskom sistemu. U 1. razredu tajedno na jednoj uri se osigurava mališanom računanje u glavi, čim do 4. razreda se moru zajti najsposobniji do visoke razine. Već ljeta dugo se prakticira ovde posebna metodika, nastava na osnovi kompetencije i, po školskoj peljačici, iskustva su jako pozitivna iz predmetov ugarskoga jezika i matematike. Veliku ulogu odigrava u školskoj svakidašnjici gibanje dice, zato služu velika športska dvorana, ogromni dvor, zanimanja za ples i plesačnice. Još u 2002. ljetu je pokrenut projekt za obnovu školske zgrade, to bi htli završiti s izolacijom, ugradnjom lifta za pačenu dicitu u gibanju, betoniranjem putov ter oblikovanjem placa na školskom dvoru.

-Tiho-

Obnova školske zgrade je začela pred osmimi ljeti

Kemljanska dica ka pohađaju hrvatsku nastavu

„Duga” se pojavljuje češće

Baranjski, podravski, zalski Hrvati i Hrvati iz raznih krajeva članovi su Mješovitoga pjevačkog zbora „Duga” u Kapošvaru, koji u posljednje vrijeme nastupa na mnogim priredbama. Gostovao je u Legradu, Bjelovaru i Lipiku, a njegov repertoar se proširuje.

Zbor je utemeljen lani na poticaj Marije Arato, dopredsjednice kapošvarske Hrvatske manjinske samouprave, koja se raduje što Zbor okuplja već dvadeset članova. Josip Hajnali vodi tamburaški sastav, bračni par Tadić, koji su učitelji glazbene umjetnosti, paze na kvalitetu glasova, Janoš Mislav je odgovoran za nabavu i fotokopiranje nota i tekstova, a Josip Arato također je pomaže u organizacijskim poslovima. Svaki je član djelatnik, redovito pohađa probe. Prema riječima gđe Arato, da bi Zbor dospio na sadašnju razinu, trebalo je vrlo mnogo truda, naime među članstvom ima i takvih koji ne govore hrvatski jezik i, naravno, njima je znatno teže naučiti hrvatske tekstove, no napreduje se s malim koracima.

Utemeljenjem Pjevačkoga zbora i kulturne veze preko granice postaju sadržajnije. Tibor Čuč, predsjednik, zahvalan je voditeljici Zbora i njihovim članovima, naime na taj način već i kapošvarski Hrvati mogu uzvratiti kulturni program ako neko hrvatsko kulturno društvo gostuje u njihovu gradu.

Kapošvarski je Zbor nastupao na priredbi Drava–Gastrolobby u Barči, tamo je stupio u dodir s predstavnicima Legrada, i tako je dospio na drugi Gastrolobby, prekograničnoga-gastronomsko-kulturna suradnja – susret dviju kultura na hrvatsko-mađarskoj granici, u Legrad. Osim poznatoga barčanskog KUD-a „Podravina”, lukoviškog „Dinamic Dancea”, na kulturnom programu šomođske Hrvate zastupala je i kapošvarska „Duga”.

Kapošvarska Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s Tiborom Čučem, i Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva već dugo godina rade na povezivanju naselja s jedne i druge strane granice, tako je došlo i do suradnje s mjestima Veliko Trojstvo i Šandrovac. Zahvaljujući toj suradnji, „Duga” je pozvana na susret zborova u Bjelovaru, gdje je nastupala uspješno.

Veza s mađarskom manjinom iz Hrvatske

također je vrlo dobra, pa je pjevačka družina pozvana i u Lipik, gdje su se na „Kulturnom danu Mađara” sastali članovi Zajednice Mađara Koprivničko-križevačke županije. Na toj manifestaciji nastupao je Tamburaški orkestar „Tomo Šestak”, koji često gostuje u Kapošvaru, i sada je njihov posjet uzvratilo Pjevački zbor „Duga”

Po mišljenju voditeljice gđe Arato, takvi nastupi vrlo motiviraju rad zajednice, na svim nastupima primili su ih iznimno srdačno, čestitali na uspjehu, a susreti s drugim manjinskim zajednicama jačaju nacionalnu svijest. Ono što bi još bilo vrlo potrebno jest učenje hrvatskoga jezika i bude li mogućnosti za to, manjinska će samouprava to provesti u djelo. Dopredsjednica ne zastaje, sama je sašila pregače za narodnu nošnju i sakupljala građu za uređivanje etnografske izložbe. Manjinska samouprava već pregovara s predstavnicima grada da dobije mjesto za stalnu izložbu. Aktivni rad gđe Marije vrlo je cijenjen i članovi manjinske samouprave su je predložili na priznanje za društvene djelatnosti, koje je dodijelilo Šomođsko društvo Velike Gospe «Főnix».

Marija Arato, dopredsjednica kapošvarske Hrvatske manjinske samouprave, dobitnica je Priznanja «Velike Gospe» za društvene djelatnosti. Priznanje je uručila Magdalena Porkolab, predsjednica Društva, koja je također Hrvatica, i radovala se što je priznanje dobila pripadnica nacionalne manjine.

Marija, osim aktivnog djelovanja na hrvatskome manjinskom polju, za vrijeme rata u Hrvatskoj primila je mnogo izbjeglica, radila je u Caritasu, u Kolpingu i u Humanitarnoj službi «Máltai», mnogo puta im je bila na usluzi, pomogla pronaći stan, dijeliti odjeću, kuhala za njih i drugo. Priznanje joj daje još više snage da i nadalje aktivno radi na društvenom polju.

Beta

Natječaj

Hrvatska državna samouprava prema Odlici Skupštine br. 225//2010. (18. rujna) raspisuje natječaj za dodjelu stipendije godišnje najviše 100.000 Ft (u dvije rate, tj. po semestru) redovitim studentima visokih učilišta.

Uvjeti stipendiranja:

Natjecati se mogu studenti s mađarskim državljanstvom, pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj.

Natjecati se mogu redoviti studenti svih visokih učilišta.

Priloženo uvjerenje mjesne (županijske) hrvatske samouprave da je student(ica) pripadnik(ca) hrvatske manjine i da se uključuje u hrvatske sadržaje i aktivnosti mjesta boravka ili fakulteta.

Dobro znanje hrvatskoga jezika (potvrda od nastavnika hrvatskoga jezika ili od mjesne (županijske) hrvatske samouprave, ako student(ica) ne studira kroatistiku ili nije upisao(la) visoko učilište u Hrvatskoj). Studenti(ce) trebaju priložiti presliku indeksa ili ispisane stranice e-indeksa prethodno završenog semestra. (Studenti(ce) prvoga semestra prilažu presliku maturalne svjedodžbe.)

Trebaju priložiti presliku potvrde o upisu aktualnog semestra.

Preporuka za dodjelu stipendije HDS-a (Od hrvatske samouprave, profesora, voditelja KUD-a, itd.).

HDS po ovome pravilniku dodjeljuje najviše deset stipendija za 2011. godinu. Stipendiste će izabrati Skupština HDS-a, na temelju ljestvice poretka Odbora za odgoj i obrazovanje.

Prijavni dokumenti jesu prijavni obrazac – Prijava za dodjelu državne stipendije studenata – Hrvatske državne samouprave (vidi na web-stranici: www.horvatok.hu) i potrebni priloženi dokumenti.

Prijave se mogu predati putem pošte (Országos Horvát Önkormányzat, 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24) do 15. ožujka 2011. godine.

ŠOPRON – Koljnofsko hrvatsko društvo i Šopronsko hrvatsko kulturno društvo srdačno Vas pozivaju na tradicionalni hrvatski bal, koji je svenek prvi na tlu Gradišća. U subotu, 8. januara, u Hotelu Pannónia organizatori od 19 uri očekuju goste, a u 20 uri bal otvaraju plesači Koljnofsko kolo i Koljnofski tamburaši. Muzikom će Vas zabavljati petrovski Pinkaband, a po polnoći sviraju i Štrabanci. Sve goste čekaju još vridne tombole i daljnje atrakcije. Ulaznica je 7000 Ft. Informacije kod Franja Grubića 00 36 20 910 5252 i kod Geze Völgyija st. 00 36 20 209 6621.

Za sjećanje

Svečana proslava 50. obljetnice djelovanja Hrvatskog umjetničkog plesnog ansambla „Luč“

Pri kraju mjeseca studenoga, u kazališnoj dvorani budimskog Vigadóa, ponovno je svečano proslavljena pedeseta obljetnica djelovanja Hrvatskog umjetničkog plesnog ansambla „Luč“. Narečeni je Ansambl prošle godine priredio slavlje za svoj rodendan, no ovoga su puta na repertoaru bile i druge koreografije.

Pedeset godina, pola stoljeća. Da, toliko godina svijetli, nudi nam veselje i radost, grije našu dušu „Luč“. Nije lako prepustiti okrutnome vremenu za sud da se trud, zanos, plač i nadahnuće pokriju velom zaborava. Možda su to razlozi ponovne proslave. Knjiga traži čitatelja, a ples publiku. Prije mnogo godina koreograf Antun Kričković pronašao je svoj jezik, govor tijela, jezik koji je univerzalan, koji ne poznaje kulturne, nacionalne i ine granice. Nadahnuće je pronašao u folklornom blagu Hrvata u Mađarskoj, starozavjetnim pričama, grčkoj mitologiji...

Te se večeri kazališna dvorana učinila pretijesnom, već su prije mjesec dana sve ulaznice bile rasprodane. Kao i lani, plesove su izveli nekadašnji, sadašnji plesači Ansambla i, naravno, mlađi naraštaj, skupina Tamburica. Svečani program otvoren je s plesnom baladom „Bilo ih je devet“, koreografijom koja je i g. Kričkoviću, ali i Ansamblu 1962. godine donijela slavu, te su tako ušli u svijest i šire javnosti. Soloplesači su bili Ilona Kovács i Péter Pászti. Plesna koreografija iz 1978. godine s naslovom „Parisova jabuka“ i te je večeri bila postavljena na scenu. Osnovica joj je grčka mitologija po kojoj je Zeus priredio slavlje u čast Pelejeva i Tetidina braka. No Erida, boginja razdora, bila je bijesna jer nije bila pozvana. Ljutito je stigla na proslavu i na stol bacila zlatnu jabuku na kojoj bješe natpis: najljepšoj. Tri su boginje htjele jabuku – Atena, Hera i Afroditu. Molile su Zeusa da prosudi koja je najljepša, a on, ne želeći se

miješati, pozvao je Parisa. Hera je u grčkoj tradiciji bila najljepša, Afroditu je pak imala najviše zavodljivosti i erotičnog šarma, dok je Atenina ljepota rjeđe bila opisivana. Narečenu su koreografiju plesali Jelena Gorjanac, Ana Slanjinka, Bettina Méhes i Gabor Ivanov. Potom su slijedili Baranjski šokački plesovi i ples pljeskanja. Plešuće zvjezdice večeri bili su članovi skupine Tamburice. Pjesme i plesovi našega djetinjstva... Hopa, cupa, skoči; Sirota sam ja ili Sve ptičice. Osmijeh i radost na licima roditelja, a živahnost na pozornici. I na kraju prvoga dijela splet sredozemnih plesova – Gemme. Polet, sloboda i gipkost sredozemnog ugođaja, okus naranče i toplina sunca.

Nakon stanke Dodola je plesala za blagodatnu kišu, mogu reći uspješno budući da je nakon toga umalo svaki dan padala. Ovom je prigodom ulogu Dodole plesala Ana Slanjinka. Publici se najviše svidio splet bunjevačkih plesova, s naslovom Bunjevačka svita, koje je nagradila burnim pljeskom. Ovdje bih ipak zastala. Istina, svjrdjela se, ali... Bunjevački se plesovi „samo“ plešu, nema buke, zviždanja, plesači su nijemi, umjesto glasova govore tijela. Neizostavna je koreografija večeri bio „Nebeski znak“. Na oratorij Ansambla hrvatskih plesova Lada soloplesačice „Luči“ graciozno, umjereno i jako emotivno su plesale. Skupne scene plesa su poput skulptura koje bi, vjerujem, bilo tko od kipara rado isklesao. Laziko, grčki borbeni ples muških plesača, naprotiv, bio je odlučan, vatri, na licima plesača odvažnost i odanost.

Imali smo osjećaj kao da su nakon plesa odista spremni ginuti za domovinu. Posljednji je akord večeri bila Carmina Burana, na glazbu Carla Orffa o Fortuni, o nevjernoj sreći, proljeću i radosti života, te ljubavi. Soloplesači su bili nekadašnji članovi „Luči“ Anna Marosi i Filipas Papavasiliu.

U nadi da ćemo još uživati u poeziji pokreta koreografa Antuna Kričkovića i Marije Silčanov Kričković, te da se luč neće ugasiti, čestitam svim plesačima.

Kristina Goher

Čitateljima Hrvatskog glasnika Croatia, slušačeljima Radio Croatia, kao i slušačeljima Pitomog radija

**ČESTIT BOŽIĆ I SRETNU NOVU 2011. GODINU
ZELE DJELATNICI PITOMOG RADIJA
IZ PITOMAČE**

Program Pitomog radija za Hrvatsku u svijetu možete slušati preko Radio Croatia, a 24 sata dnevno program Pitomog radija preko interneta na adresi www.pitomi.hr

Vaše želje i pozdrave možete slati na e-mail: pitomi-radio@vt-t-com.hr ili naručiti na telefon 00385-33-783-883

**VAŠ PITOMI RADIO - PITOMAČA
ZA HRVATSKU I IZVAN HRVATSKU**

Jesu li učenici serdahelske škole mislili da njihove učiteljice Monika i Katica tako znaju „divljati“ na koncertu?

U društvu je uvijek veselo, dobro to znaju pjevačice Janica i Apolonija, članice kaniškoga Mješovitoga pjevačkog zbora. Mnogo uspjeha i razdraganog smijanja u 2011. godini!

Kažu da odgoj treba započeti na vrijeme. Andreja Fehervari, voditeljica male plesne skupine u Sumartonu, još nije zakasnila sa sinom Goranom koji dobro zna da među mladim sumartonskim puhačima ima i jedna „bijela vrana“, a to je predsjednik KUD-a, koji zacijelo nije ni osnovnoškolac ni srednjoškolac

Mlinaračke pjevačice „malo si zagreju grlo, kaj bi imale dobroga glasa“, treba reći to im i uspijeva jer na svakom nastupu prekrasno i čisto pjevaju

Milan Đuric rado se prihvatio da ga maze djevojke kistom u Taboru manjinskoga javnog života SETA; isplatilo se, naime proglašen je najljepšim navijačem za Hrvatsku

Kako je teška glava nakon novogodišnje noći! Tvrdo spava i Đuro Švelec, sumartonski plesač, no u njegovu obranu ipak trebamo reći da ovaj put nije bio pijan, nego je to samo jedna koreografija

Naš gradišćanski fotoaparataj ovjekovječio je i ljetos važne trenutke u Koljnofu, Nardi, Kemlji, Hrvatskom Židanu, Petrovom Selu, Bizonji, Sambotelu, Daruvaru prik Čeprežanov ter i u Gornjem Četaru

Mame na dobrotvornom balu pečuške hrvatske škole

Duro Jakšić pokazuje djeci kako se pravi bušarski buzdovan

Mladi bošnjački par, supružnici Dragovac

Mama i kći iz Starina

Djed i unuk iz Semelja

Svirci iz okolice Pečuha

Kočijaš i kočijašica iz Pogana

U Podravini, točnije u Barči, na obali Drave dok pada kiša

Profesor pečuške hrvatske škole Josip Bertalan Veriga

U razgovoru s ministrom Božom Biškupićem

U veselom razgovoru, Đuro Franković, Jozo Solga i Stjepan Blažetin

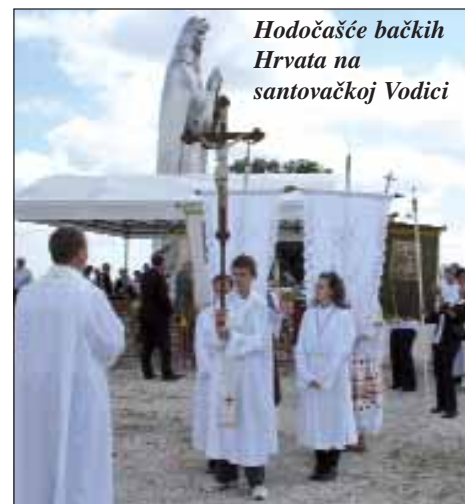
Santovačke Šokice na marindanskom balu

Dušnočanke na Rackom prelu

Ispred župne crkve polazak je bunjevačkih Hrvata na kačmarsku Vodici

Hodočašće bačkih Hrvata na santovačkoj Vodici

Vinkovo u mohačkoj Planini

Bunjevački svatovi na garskom prelu

Budimpeštanski Hrvati u studenome posjetili su Pečuh, europsku prijestolnicu kulture 2010. Uz obilazak gradskih znamenitosti, Celle Septihore i katedrale, posjetili su i Hrvatski klub Augusta Šenoa

Na županijskom susretu hrvatskih učenika u Baćinu